поведінковими екстралінгвістичними чинниками, як, наприклад, брак часу або нервовість: використання подвійної редукції супроводжує даного персонажа твору М. Твена протягом усього тексту: «*So, now, le's know all about it*» [3, p. 45].

Така ж особливість супроводжує мову тітоньки Салі – іншого літнього персонажу пригодницького твору Марка Твена: «*You see, ef I kep' on tryin' to git away afoot, de dogs 'ud track me*» [4, p. 46].

Проте не лише таку функцію виконують графони у романі М. Твена: аналіз тексту дозволив виявити приклад передачі нервового напруження та кваплення, що вдається зробити у власних творах М. Твену. Автор, ймовірно, проаналізував, що під час нервового напруження та у ситуаціях, коли емоції опереджають думки, людина здатна ковтати букви та звуки, намагаючись передати повідомлення як можна швидше. Це він намагається відобразити у аналізованих нами творах за допомогою випадання звуків та букв у словах.

Отже відомо, що в усній мові дані елементи передаються елементами просодії, наголосом, тоном голосу, паузами, подовженням чи подвоєнням деяких звуків та ін. Вони допомагають уявному відобразити та відтворити авторський задум. Ці стилістичні засоби відносяться до графіко-фонетичних, адже через графіку, графічне представлення тексту, вони впливають на фонетичне звучання повідомлення.

1. Мельніченко О.В. Графон як маркер адресантності літературного дискурсу *Записки з романо-германської філології: Збірник наук. праць ОНУ ім. І.І. Мечникова*. Одеса: Фенікс, 2005.Вип.16. 167 с.
2. McKay J. H. Tears and flapdoodle: Point of view and style in Adventures of Huckleberry Finn. *American Speech*. 2004.Vol. 67, № 3. P. 204.
3. Twain Mark. Huckleberry Finn and Tom Sawyer (Wordsworth Classics) Hertfordshire: Wordsworth edit., 2002. P. 390.
4. Williams Robert. Ebonics: The True Language of Black Folks. Institute of Black Studies, 2001. P. 144.

СИНЕРГЕТИЧНА МОДЕЛЬ АНГЛОМОВНОЇ НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНОЇ РОЗПОВІДІ

Галина Олейнікова
к. філол. н., доцент
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

За останні тридцять років вивчення тексту здійснювалося з різних позицій, починаючи від методології побудови тексту, визначення універсальних текстових категорії, законів побудови й організації самого художнього початку, вивчення просторових і темпоральних складових художнього тексту. Розв'язання багатьох питань уже запропоновано деякими вченими, інші питання знаходяться в стадії вивчення і доповнення. Але вся існуюча картина демонструє наочний факт присутності різної кількості наукових досліджень, присвячених тексту, які постійно видозмінюються і модернізуються.

Дане положення обумовлене, перш за все, змінами, що відбулися на рубежі кінця XX і початку XXI століття. Синтез природничо-наукових картин світу сприяв формуванню нової

парадигми знання, ядро якого становлять ідеї нового наукового поняття – синергетики, науки про універсальні закономірності організації та еволюції відкритих складних систем [2, с. 50].

Застосування синергетики в гуманітарних науках підкреслює міждисциплінарний напрям у багатьох областях дослідження. Міждисциплінарність у розумінні «концепту інформаційного мережевого суспільства» передбачає взаємоузгоджене використання образів, уявлень, методів і моделей дисциплін як природничо-наукового і технічного, так і соціогуманітарного профілю. А таке взаємоузгоджене застосування передбачає, крім усього іншого, існування єдиної наукової картини світу [4, с.144].

З позиції синергетики, текст, на наш погляд, розглядається не як система як така, а як процес структурування, виклад і демонстрація референтної дійсності. Ядром розгляду тут є самоорганізація. В даному випадку ми можемо сказати, що відбувся перехід від статики систем до динаміки. Так, наприклад, Г. Хакен [6] бачив у синергетиці універсальну формальну мову, що дозволяє описати різноманітні процеси самоорганізації. В цілому мова і методи синергетики спираються на нелінійну математику і результати природничих наук, які вивчають еволюцію складних систем.

Звідси випливає, що сучасні підходи дослідження і вивчення художнього тексту дають можливість оцінити потенціал художнього твору комплексно й багатоаспектно. Так, за допомогою синергетичного потенціалу текст можна вивчати з позиції його (тексту) взаємодії внутрішньої та зовнішньої форми; досліджувати текст під особливим специфічним кутом синетргетики, що дозволяє вивести на перший план вивчення енергетичної природи внутрішнього життя тексту і представити лінгводинаміку тексту як саморух, динаміку текстової системи, синергію (злиття енергій) текстових одиниць у текстовому просторі [5, с. 4].

Розгляд теоретичних проблем енергетичної природи тексту, вивчення багатовимірної та багатопланової лінгводинаміки текстового простору, виявлення ролі спонтанних процесів у самоорганізації текстової системи, осмислення законів становлення і прояви енергетичних властивостей і характеристик текстового простору. Все вищеперераховане і більше дозволяє побачити глибинні зміни в існуючих лінгвістичних напрямах про закономірності функціонування мови на текстовому рівні, розкрити онтологічні механізми тексту і його універсальні категорії, вивчити енергетичну природу тексту, а також побачити, що текст є не тільки основним інформаційним джерелом, а й одним із головних засобів впливу на читацьку свідомість і сприйняття художнього світу.

Мета статті – вивчити синергетичний потенціал англомовного науково-фантастичного оповідання і продемонструвати лінгвосинергетичну модель в авторській організації науково-фантастичного оповідання.

На думку Домброван Т.І., синергетична модель – це модель об’єкта, який еволюціонує. Дана модель відображає не тільки характерні риси оригіналу, його ієрархію складових, а й представляє зміну режимів його існування [3, с.125].

Дослідження науково-фантастичних оповідань дозволяє зробити висновок, що твори цього жанру у різних авторів побудовано за єдиною інформаційно-синергетичною моделлю. Зображені вигадані або в нашій типолігії гіпотетичні світи наукової фантастики в досліджуваному жанрі розподіляються на дві основні структуровані області: макросвіт і мікросвіт. Різниця між двома представленими світами полягає, насамперед, у фабульній картині, що відбувається. Репрезентуючи мікросвіт ірреальних фантастичних сюжетів, події можуть розгортатися як на планеті Земля, так і далеко від неї, на віддалених, вигаданих планетах, що описується в макросвіті твору.

З точки зору синергетики, ситуація в науково-фантастичному творі є системною, а саме розвиток всієї оповідної системи веде до мети-атрактора – зображення ірреального світу з проєкцією на реальний, існуючий світ читача. Подібне відбувається завдяки взаємодії її складових: ірреальне – реальне (простір, час, персонажі).

Всі гіпотетичні світи, представлені в жанрі наукової фантастики, пов'язані зі світом реальним. Насамперед, цей зв'язок проявляється в наявності реалістичної основи й ототожнення зі світом реальним, оскільки ірреальне може здаватися таким тільки на тлі реального. А. Фаулер говорить про те, що читач у своїй уяві реконструює світ, можливий з точки зору реального світу, або, у випадку з фантастичною літературою, світ, пов'язаний з реальним ланцюжком трансформацій [8, с. 200]. Якщо фантастика використовує вигадку з метою створення контрфактичного світу, граничного та суміжного зі світом реальним, то в науковій фантастиці контрфактичний світ служить одночасно відображенням і трансформацією світу реального: «прибульці, монстри або просто незнайомці, які відрізняються від нас – дзеркало, що відбиває людину. Чужий (вигаданий) світ – дзеркало, що відбиває реальний світ, але це дзеркало не тільки відображає, а й трансформує» [8, с. 202].

Породжуючи вигаданий світ художнього твору, автор використовує свій власний потенціал індивідуального світу, побудований на власній фантазії та вигадці. Нез'ясовність, загадковість, надприродності – характерні риси науково-фантастичної літератури. Саме тут «фантазія протиставляється первинному / реальному світу, бо її образи не тільки «не присутні явно», але й не можуть бути виявлені в дійсності; вони є приналежністю уяви» [8, с.203]. Як зазначає В. Ф. Асмус, «Самий відчайдушний фантаст і візіонер не «творить» свої образи, але складає їх, комбінує, синтезує з реальних даних і реальних компонентів досвіду. Тому в найшаленішій і безглуздішій уяві завжди можна знайти якийсь нехай незначний, але все ж реальний еквівалент» [1, с. 30-31].

Ознаки самоорганізації синергетичної моделі науково-фантастичного тексту можна пояснити, спираючись на приклади, взяті з відомих англомовних науково-фантастичних оповідань. Наприклад, в оповіданні американського письменника Джона У. Кемпбелла «Сутінки» кардинально змінюється обертання планет навколо своєї осі, наприклад, Земля перестає обертатися і звернена до Сонця однією стороною, а Місяць, навпаки, віддалившись від Землі, почав обертання: *The Moon must have been fifty thousand miles farther out. And it was rotating on it sax is. Even the stars were different.*

Вигадана планета Арракіс представляється читачеві як дуже екзотичне місце дії, зокрема за рахунок космогонічних параметрів. Навколо планети обертається кілька Місяців, про що повідомляється побіжно, мимохідь: «настала ніч і пустеля заблищала під світлом висхідного першого Місяця». Згадка про перший місяць імплікує наявність як мінімум ще одного або більше: *The desert was beginning to glow under the rising light of First Moon.*

Синергетична модель науково-фантастичного тексту проявляється також у створенні та зображенні персонажів вигаданого світу. Контрфактичний світ наукової фантастики – це чужий для читача простір у віддаленому часі, населений чужими і дивними актантами, персонажами, носіями свідомості й волі, здатними до самостійних дій і зодягненими в якусь тілесну оболонку, людську, людиноподібну, зооморфну або будь-яку іншу. Переміщення в майбутнє, подорожі в часі призводять до того, що в коло персонажів потрапляють інопланетні істоти і / або люди майбутнього, більшою чи меншою мірою відмінні від звичайних, реалістично зображених людей.

Такий, наприклад, персонаж розповіді Ф.Брауну «Arena» – це вищий розум, який не має тілесної оболонки і спілкується з Бобом Карсоном без звучних слів: *Insidehisheadheheardthevoice, notwithhisears. Itcamefromnowhereoreverywhere. Як пояснює голос, його існування ментальне, а не фізичне: Myexistenceismentalandnotphysical.*

Розгляд і більш детальне дослідження синергетичної моделі жанру наукової фантастики можна продовжити, аналізуючи інші складові організації оповідної структури.

Отже, можна зробити висновок, що прагматична особливість науково-фантастичних текстів полягає в тому, щоб, залучаючи масового читача екзотичністю зображеного світу, все-таки не перевищувати певний поріг упізнаваності, популярності. Зображення референтної складової даного жанру будується за певними синергетичними моделями, що зачіпають три основні компоненти наукової фантастики: час, простір і персонаж.

1. Асмус В. Ф. Чтение как труд и творчество. *Вопросы теории и истории эстетики.* М.,1968.
2. Домброван Т. И. Лингвоситнергетика – новое направление филологических студий. *Науковий Вісник ДДПУ імені І.Франка, серія «Філологічні науки»*. 2016. № 6. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2016/NV_2016_6/13.pdf
3. Домброван Т. И. Синергетическая модель развития английского языка: дис... докт. филол. наук: 10.02.04 «германские языки». Одесса.2013. 462 с.
4. Буданов В. Методология и принципы синергетики. *Філософія освіти*.2006. Вип. 1 (93). URL: http://law.sfu-kras.ru/attachments/article/4088/15budanov-fo-1-3-2006.pdf
5. Мышкина Н. Л. Лингводинамика текста: Контрадиктно-синергетический подход. Дис. доктора филологических наук 10.02.19. Пермь.1999, 428с. URL: https://www.disser4cat.com/content/lingvodinamika-teksta-kontradiktno-sinergeticheskii-podkhod
6. Haken H. Chaos and Order in Nature. Proceedings of the International Symposium on Synergetics at SchlossElmau, Bavaria, April 27-May 2, 1981. URL: https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-642-68304-6
7. Пихотникова Л. С. Лингвосинергетика: направления и перспективы. *Нова філологія: Збірник наукових праць*. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. № 68. С. 182–189.
8. Fowler R. Studying literature as language. *The Stylistic Reader From Roman Jakobson to the present*. Lnd. Sydney, Aukland: Arnold. P. 196–205.

ПИТАННЯ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СЛЕНГУ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Олександра Павалакі
магістранка факультету іноземних мов
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Науковий керівник – доц. Вдовенко Т.О.

Сучасна літературна мова переживає великі зміни, які не можуть не хвилювати лінгвістів. Одна з цих проблем – це все більше і більше проникнення сленгу в повсякденне життя. Його можна почути в розмові людей різних професійних груп, різного статусу, почути з екранів телевізорів.

Термін сленг більш характерний для західної (американської) лінгвістичної традиції і «пройшов у своїй дефініції шлях від широкого розуміння, коли під цей термін підводилися